

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17863

Tarih : 11.05.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Hukuksal Savunma ve Beyanlarda Dil Seçme Serbestliğinin Sağlanması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

Nevroz UYSAL ASLAN

Şırnak Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 12-5-2026	Esas No: 2/3684

T B M M
KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
11 Mayıs 2026
Numara:

T B M M
GENEL EVRAK
11 Mayıs 2026
No: 1854535

GENEL GEREKÇE

Savunma hakkı ve hak arama hürriyeti, kişinin yargı mercileri önüne çıkabilmesi veya dosyaya beyanda bulunabilmesiyle sınırlı bir usul imkânı olarak ele alınamaz. Bu hakların etkili biçimde kullanılabilmesi; kişinin isnadı, iddiayı, hukuki sonucu ve yargılama sürecindeki konumunu anlayabilmesini; kendisini en açık, en güçlü ve en doğru biçimde ifade edebilmesini gerektirir. Bu nedenle yargılama süreçlerinde dil ve anadilini seçme serbestliği, adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkı, etkili savunma ve mahkemeye erişim hakkı bakımından temel bir güvence alanı oluşturmaktadır.

Anadili, kişinin düşüncesini, hafızasını, kimliğini, olay anlatısını ve hakikatle kurduğu bağı taşıyan asli unsurlardan biridir. Yargılama gibi kişinin özgürlüğünü, malvarlığını, aile yaşamını, çalışma hayatını, sosyal haklarını ve temel statüsünü etkileyen süreçlerde, kişinin kendisini en iyi ifade edebildiği dilde konuşabilmesi yaşamsal önem taşır. Kişinin Türkçe bilmesi, her durumda kendisini Türkçe en güçlü biçimde ifade edebildiği anlamına gelmez. Hukuki kavramlar, olay örgüsünün ayrıntıları, duygusal ve toplumsal bağlam, savunma stratejisi, itirazların niteliği ve taleplerin açıklığı çoğu zaman kişinin anadilinde veya kendisini daha iyi ifade edebildiği başka bir dilde daha bütünlüklü biçimde ortaya konulabilir.

Mevcut düzenlemelerde tercüman hakkı büyük ölçüde kişinin Türkçe bilip bilmemesi veya “meramını anlatabilecek ölçüde” Türkçe kullanıp kullanamaması üzerinden ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, savunma hakkını asgari düzeyde anlaşılabilirlik sınırına indirmekte; kişinin kendisini en güçlü biçimde ifade etme ihtiyacını yeterince karşılamamaktadır. Oysa etkili savunma, meram anlatmanın ötesinde; isnada yanıt vermeyi, olay anlatısını bütünlüklü kurmayı, hukuki itirazları açıklamayı, delillere ilişkin görüş sunmayı, talepleri ve itirazları anlaşılır biçimde ortaya koymayı kapsar.

Bu dar yaklaşım, Türkçe dışındaki dilleri yargılamanın eşit, meşru ve kurucu savunma dili olarak tanımak yerine; şüpheli, sanık veya mağdurun sınırlı beyan alanına sıkıştırılmaktadır. Özellikle Kürtçe başta olmak üzere farklı ana dilleri, hak arama ve savunmanın olağan dili olarak kabul edilmek yerine çoğu zaman isnat, mağduriyet ve tercüman ihtiyacı bağlamında görünür hâle getirilmektedir. Böylece anadili, yurttaşın hukukla eşit ilişki kurduğu demokratik bir zemin olmaktan uzaklaştırılmakta; şüphe, yargılanma ve sınırlı beyan alanına hapsedilerek adeta “suçla temas eden” bir dile dönüştürülmektedir.

Bu nedenle anadilinde veya kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceği başka bir dilde savunma ve beyanda bulunma hakkının, Türkçe bilip bilmeme ölçütüne bağlı tutulması savunma hakkının kapsamını daraltmaktadır. Savunma ve beyan hakkının, kişinin dil yeterliliğine ilişkin dar bir değerlendirmeye hapsedilmeden; yargılamanın bütün aşamalarında kullanılabilir, denetlenebilir ve etkili bir hak olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, bireyin adalet arayışını güçlendireceği gibi mahkemenin maddi hakikate ulaşma imkânını da genişletecektir.

Bu Kanun Teklifi, yargılama süreçlerinde dil seçme serbestliğini geniş ve bütünlüklü bir usul güvencesi olarak düzenlemeyi amaçlamaktadır. Teklif ile mahkemelerin Türkçe kayıt, tutanak ve karar düzeni korunmakta; buna karşılık kişilerin ve avukatların sözlü beyan, savunma, açıklama, talep ve itirazlarını anadilinde veya kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri başka bir dilde sunabilmeleri güvence altına alınmaktadır. Beyanların tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilmesi, yargılama düzeni ile savunma hakkını birlikte koruyan uygulanabilir bir yöntem olarak öngörülmektedir.

Teklifin temel yönlerinden biri, avukatın mesleki faaliyetinde dil seçme serbestliğinin açık biçimde güvence altına alınmasıdır. Avukatlık, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı temsil eder. Avukat ile temsil ettiği kişi arasındaki güven ilişkisi çoğu zaman ortak dil üzerinden kurulur. Avukatın kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma, açıklama, talep ve itirazda bulunabilmesi; savunmanın etkili yürütülmesi bakımından zorunlu bir güvencedir. Düzenleme ile bu hakkın kullanılması nedeniyle avukatın mesleki faaliyetinin engellenmesinin, disiplin soruşturmasına ya da idari veya yargısal yaptırıma konu edilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Teklif, ceza yargılamasıyla sınırlı bir düzenleme kurmak yerine hukuk ve idari yargı alanlarını da kapsayan bütünlüklü bir güvence sistemi öngörmektedir. Hukuk yargılamasında aile yaşamı, mülkiyet, emek, tazminat, kişilik hakları ve sosyal varlık gibi temel alanlara ilişkin uyuşmazlıklar görülmektedir. İdari yargıda ise birey çoğu zaman kamu gücü karşısında hak aramaktadır. Bu nedenle tarafların, yargılamanın diğer ilgililerinin ve vekillerin mahkeme huzurundaki sözlü işlemlerde veya duruşmalı işlerde kendilerini etkili biçimde ifade edebilmeleri, hak arama hürriyetinin gerçek anlamda kullanılabilmesi için zorunlu görülmektedir.

Ceza muhakemesi bakımından teklif, soruşturmanın ilk anından kovuşturmanın sonuna kadar uygulanabilecek açık usul güvenceleri getirmektedir. Şüpheli veya sanığa ifade alma ve sorgu aşamasında anadilinde veya kendisini daha iyi ifade edebileceği başka bir dilde beyanda bulunma ve savunma yapma hakkının bildirilmesi, bu hakkın kullanılabilir hâle gelmesi açısından temel önemdedir. Bu kapsamda tercüman yardımından yararlanma imkânının gösterilmesi ve tercüme giderlerinin Hazinece karşılanacağına açıkça belirtilmesi, ilk temas anından itibaren savunma hakkını güçlendiren bir güvence oluşturmaktadır.

Teklif ile beyanların tutanağa geçirilmesi konusunda da özel usul güvenceleri getirilmektedir. Anadilinde veya başka bir dilde yapılan beyan, savunma, açıklama, talep ve itirazlarda; beyanın hangi dilde yapıldığı, tercümanın kimliği, tercüman görevlendirme usulü ve tercümeyle ilişkin itirazların tutanağa açıkça yazılması, yargılamanın denetlenebilirliği bakımından zorunludur. Beyanın teknik araçlarla kayda alındığı hâllerde, bu kaydın dosyada saklanması; beyanın özgün hâlinin korunması ve tercümeden kaynaklanabilecek hak kayıplarının sonradan denetlenebilmesi bakımından güvence oluşturacaktır.

Düzenlemenin bir diğer temel boyutu, tercüme giderlerinin bütün yargı kollarında Hazinece karşılanmasıdır. Dil hakkının kullanımı, kişinin ödeme gücüne bağlı hâle getirildiğinde hak arama hürriyeti fiilen daralır. Ceza yargılamasında özgürlük riski, hukuk yargılamasında temel hak ve alacak uyuşmazlıkları, idari yargıda ise kamu gücü karşısında hak arama ihtiyacı dikkate alındığında, tercüme giderlerinin kişilere yükletilmesi hakkın etkili kullanımını zayıflatır. Bu nedenle teklif ile tercüme giderlerinin yargılama gideri olarak taraflara, ilgililere, şüpheliye, sanığa, mağdura, katılana, müdafiyeye veya vekile yükletilmemesi öngörülmektedir.

Türkçe dışındaki dillerin yargılama süreçlerinde kullanımı, mahkeme düzenini zayıflatan bir istisna alanı olarak değerlendirilemez. Beyanın Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilmesiyle hem resmî kayıt düzeni korunmakta hem de kişinin kendisini güçlü biçimde ifade edebilmesi sağlanmaktadır. Bu yönüyle teklif, yargılama diline ilişkin kamu düzeni hassasiyeti ile bireyin savunma ve beyan hakkı arasında dengeli bir kanuni çerçeve kurmaktadır.

Teklif ile getirilen hükümler, farklı ana dillere sahip yurttaşların yargı makamları önünde eşit biçimde var olabilmesini amaçlamaktadır. Anadilinde savunma ve beyanda bulunma hakkı; kimliğin, hafızanın, olay anlatısının ve hakikatin mahkeme salonunda eşit biçimde duyulabilmesinin demokratik güvencesidir. Bu güvence, yargılamanın adil, anlaşılır, denetlenebilir ve maddi hakikate daha yakın biçimde yürütülmesine katkı sunacaktır.

Sonuç olarak bu Kanun Teklifi ile ceza, hukuk ve idari yargılamada kişilerin anadilinde veya kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri başka bir dilde sözlü beyanda bulunmaları; avukatların da kendi anadilinde, temsil ettikleri kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma ve açıklama yapabilmeleri açık kanuni güvenceye kavuşturulmaktadır. Hakkın ilk aşamada bildirilmesi, beyanların tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilmesi, tercümeyle ilişkin itirazların kayda alınması, tercüman giderlerinin Hazinece karşılanması, tercüman listelerinin güncellenmesi ve düzenlemelerin derdest soruşturma, kovuşturma ve davalarda da uygulanmasıyla; savunma hakkının, hukuki dinlenilme hakkının ve hak arama hürriyetinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2 nci maddesine eklenen fıkra aracılığıyla avukatın mesleki faaliyetini yürütürken dil seçme serbestliği açık bir kanuni güvenceye kavuşturulmaktadır.

Avukatlık, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı temsil eder. Savunmanın etkili biçimde yürütülebilmesi, avukat ile temsil ettiği kişi arasındaki güven ilişkisinin ve hukuki iletişimin sağlıklı kurulmasına bağlıdır. Avukatın kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma, açıklama, talep ve itirazda bulunabilmesi bu nedenle mesleki faaliyetin doğal parçasıdır.

Düzenleme ile avukatın bu hakkı kullanması nedeniyle mesleki faaliyetinin engellenmesi, disiplin soruşturmasına konu edilmesi ya da idari veya yargısal yaptırımla karşılaşması önlenmektedir. Böylece bağımsız savunmanın korkusuz, etkili ve eşit biçimde yerine getirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Madde ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 18 inci maddesine eklenen fıkra aracılığıyla duruşmalı işlerde tarafların ve vekillerin anadilinde veya kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri başka bir dilde sözlü açıklamada bulunabilmeleri güvence altına alınmaktadır.

İdari yargı, bireyin kamu gücü karşısında hak aradığı temel yargı alanlarından biridir. İptal davaları, tam yargı davaları, disiplin işlemleri, idari yaptırımlar, kamu hizmetlerine erişim, çalışma hayatı ve sosyal haklar gibi birçok konuda birey ile idare arasında belirgin bir güç asimetrisi bulunmaktadır. Bu nedenle duruşmalı işlerde tarafın ve vekilin kendisini en güçlü biçimde ifade edebilmesi, hak arama hürriyetinin etkili kullanımı bakımından özel önem taşımaktadır.

Düzenleme ile idari yargının yazılılık esasına dayalı yapısı korunmakta; duruşmalı işlerde yapılan sözlü açıklamaların tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilmesi öngörülmektedir. Tercüme giderlerinin Hazinece karşılanması ve taraflara ya da vekillere yükletilmemesiyle, bu hakkın ekonomik nedenlerle kullanılamaz hâle gelmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Madde ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 27/A maddesi eklenerek hukuk yargılamasında tarafların, fer'î müdahillerin, yargılamanın diğer ilgililerinin ve vekillerin anadilinde veya kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri başka bir dilde sözlü beyanda bulunabilmeleri düzenlenmektedir.

Hukuk yargılamasında görülen uyuşmazlıklar çoğu zaman aile yaşamı, mülkiyet, emek, tazminat, kişilik hakları ve sosyal varlık gibi temel alanlara ilişkindir. Bu alanlarda kişinin mahkeme huzurunda kendisini en doğru, en açık ve en güçlü biçimde ifade edebilmesi, hukuki dinlenilme hakkının ve adil yargılanma ilkesinin gereğidir.

Madde ile sözlü beyan ve açıklamaların tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilmesi, tercümanın yeterliliğine veya tercümanın doğruluğuna ilişkin itirazların tutanağa yazılması ve mahkemece karara bağlanması öngörülmektedir. Böylece hem yargılamanın usul düzeni korunmakta hem de beyanın gerçek içeriğinin dosyaya doğru yansması sağlanmaktadır.

Dilekçe, karar ve tutanakların Türkçe düzenlenmesi esası korunmakta; ancak bu esasın anadilinde sözlü beyanda bulunma ve vekilin sözlü açıklama hakkını sınırlandıracak biçimde yorumlanmasının önüne geçilmektedir. Tercüme giderlerinin Hazinece karşılanmasıyla hukuk yargılamasında hak arama hürriyetinin ödeme gücüne bağlı biçimde daralması engellenmektedir.

MADDE 4- Madde ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 147 nci maddesinin birinci fıkrasına bent eklenerek şüpheli veya sanığın ifade alma ve sorgu aşamasında anadilinde veya kendisini daha iyi ifade edebileceği başka bir dilde beyanda bulunma ve savunma yapma hakkı konusunda bilgilendirilmesi sağlanmaktadır.

İfade alma ve sorgu aşaması, kişinin isnatla doğrudan karşılaştığı ve savunma stratejisinin şekillenmeye başladığı en kritik aşamalardan biridir. Bu aşamada kişinin hangi haklara sahip olduğunu açık biçimde bilmesi, savunma hakkının etkili kullanımı bakımından zorunludur.

Düzenleme ile şüpheli veya sanığa anadilinde ya da kendisini daha iyi ifade edebileceği başka bir dilde beyanda bulunma ve savunma yapma hakkı bulunduğu, tercüman yardımıyla yararlanabileceği ve tercüme giderlerinin Hazinece karşılanacağı açıkça bildirilecektir. Böylece hak, soyut bir kanuni imkân olarak kalmayacak; soruşturmanın ilk temas anından itibaren kullanılabilir bir usul güvencesine dönüşecektir.

MADDE 5- Madde ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169 uncu maddesine eklenecek fıkra aracılığıyla soruşturma evresinde anadilinde veya başka bir dilde yapılan beyan, savunma, açıklama, talep ve itirazların tutanağa geçirilmesine ilişkin usul güvencesi getirilmektedir.

Anadilinde beyanda bulunma hakkının etkili kullanımı, yalnızca tercüman görevlendirilmesiyle sınırlı görülemez. Beyanın hangi dilde yapıldığı, tercümanın kimliği, tercüman görevlendirme usulü, tercümenin doğruluğuna ilişkin itiraz bulunup bulunmadığı ve varsa itirazın içeriği tutanakta açık biçimde yer almalıdır.

Bu düzenleme, beyan sahibinin iradesinin dosyaya doğru yansımaları sağlayacak; tercümeden kaynaklanabilecek hak kayıplarının denetlenmesine imkân tanıyacaktır. Beyanın teknik araçlarla kayda alındığı hâllerde kaydın dosyada muhafaza edilmesi ise beyanın özgün hâlinin korunması ve sonraki aşamalarda denetlenebilirliğin sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

MADDE 6- Madde ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 202 nci maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmektedir. Düzenleme ile tercüman bulundurulacak hâller, anadilinde savunma ve beyanda bulunma hakkı ile müdafî ve vekilin farklı dilde sözlü savunma yapabilme imkânı bütünlüklü biçimde ele alınmaktadır.

Mevcut ceza muhakemesi uygulamasında tercüman hakkı çoğu zaman kişinin Türkçe bilip bilmemesi veya merakını anlatıp anlatamaması üzerinden değerlendirilmiştir. Oysa etkili savunma hakkı, kişinin kendisini yalnızca asgari düzeyde anlatabilmesini aşar; isnadı, olay anlatımını, hukuki itirazlarını, taleplerini ve savunma stratejisini en güçlü biçimde ortaya koyabilmesini gerektirir.

Bu nedenle düzenleme ile şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören, katılan ve tanığın; Türkçe bilip bilmediğine bakılmaksızın, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği anadilinde veya başka bir dilde sözlü beyanda bulunabilmesi güvence altına alınmaktadır. Şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören ve katılan bakımından savunma yapma, soruları cevaplama, soru yöneltme, talepte bulunma, itiraz ve açıklamalarını ileri sürme hakkının muhakemenin belirli aşamalarıyla sınırlandırılmayacağı açıkça düzenlenmektedir.

Müdafî ve vekil bakımından getirilen güvence, maddenin temel yeniliklerinden biridir. Savunma, yalnızca kişinin bireysel beyanından ibaret görülmeyen; müdafî ve vekilin etkin katılımıyla anlam kazanan kurucu bir yargılama faaliyetidir. Bu nedenle müdafî veya vekilin

kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin ve savunmanın gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma yapabilmesi, adil yargılanma hakkı ve eşit silahlar ilkesi bakımından zorunlu bir güvencedir.

Madde ayrıca engelli kişiler bakımından iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktaların anlayabilecekleri biçimde anlatılmasını ve gerekli erişilebilirlik tedbirlerinin alınmasını öngörmektedir. Böylece savunma hakkı, yalnızca dil bakımından toplumsal farklılıkları kapsayan bir alanla sınırlı kalmadan, erişilebilir yargılama ilkesini de güçlendirmektedir.

Tercüme giderlerinin Hazinece karşılanması ve ilgililere yargılama gideri olarak ykletilmemesi, bu hakkın ekonomik engeller nedeniyle kullanılamaz hâle gelmesini önlemeye yöneliktir. Talebin reddi veya sınırlandırılması ise ancak yargılamanın düzeninin sağlanması veya hakkın kötüye kullanımının önlenmesi bakımından zorunlu hâllerde, somut olgulara dayalı gerekçeli kararla mümkün kılınmaktadır. Böylece yargılama düzeni ile savunma hakkının özü birlikte güvence altına alınmaktadır.

GEÇİCİ MADDE 1- Geçici madde ile Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde tercüman listelerinin baroların, üniversitelerin, meslek kuruluşlarının ve ilgili kamu kurumlarının görüşü alınarak güncellenmesi öngörülmektedir.

Teklif ile getirilen düzenlemeler ceza, hukuk ve idari yargı alanlarının tamamını ilgilendirdiği için geçiş hükmü tek bir usul kanunuyla sınırlı tutulmamış; Kanunun bütününü kapsayacak ortak bir geçiş düzenlemesi olarak kurulmuştur. Böylece dil seçme serbestliğinin uygulamada etkili biçimde hayata geçirilebilmesi için gerekli idari hazırlıkların yapılması amaçlanmaktadır.

Madde ayrıca Kanun hükümlerinin yürürlük tarihi itibarıyla derdest olan soruşturma, kovuşturma ve davalarda da uygulanacağını düzenlemektedir. Bu yönüyle teklifin yalnızca gelecekte açılacak dosyalar bakımından uygulanmasıyla yetinilmemekte; devam eden yargılamalarda da savunma ve beyan hakkının güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

**HUKUKSAL SAVUNMA VE BEYANLARDA DİL SEÇME SERBESTLİĞİNİN
SAĞLANMASI AMACIYLA BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Avukat; yargı mercileri, Cumhuriyet başsavcılıkları, kolluk birimleri, hakem heyetleri, arabuluculuk süreçleri ve idari makamlar önünde mesleki faaliyetini yürütürken kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma, açıklama, talep ve itirazda bulunabilir. Bu hakkın kullanılması avukatın mesleki faaliyetinin engellenmesine, disiplin soruşturmasına, idari veya yargısal yaptırıma konu edilemez.”

MADDE 2- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 18 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

“6. Duruşmalı işlerde taraflar ve vekilleri; kendilerini veya temsil ettikleri kişiyi daha iyi ifade edebileceklerini beyan ettikleri anadilinde veya başka bir dilde sözlü açıklamada bulunabilir. Vekil; kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü açıklama yapabilir. Bu açıklamalar, mahkemece görevlendirilecek tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilir ve tutanağa geçirilir. Bu madde kapsamında yapılan tercüme giderleri Hazinece karşılanır. Bu giderler yargılama gideri olarak taraflara veya vekillere yükletilemez. Tercüman görevlendirilmesi hakkında 6100 sayılı Kanunun 27/A maddesi uygulanır.”

MADDE 3- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa 27 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Türkçe dışındaki dillerde sözlü beyanda bulunma ve vekilin sözlü açıklama hakkı

MADDE 27/A- (1) Taraflar, fer'î müdahiller, yargılamanın diğer ilgilileri ve vekilleri, mahkeme huzurunda yapılacak sözlü işlemlerde kendilerini veya temsil ettikleri kişiyi daha iyi ifade edebileceklerini beyan ettikleri anadilinde veya başka bir dilde sözlü beyanda bulunabilir. açıklama yapabilir, kanunda öngörülen usule göre soru yöneltebilir ve taleplerini ileri sürebilir.

(2) Vekil; kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin gerektirdiği başka bir dilde sözlü açıklama yapabilir.

(3) Bu beyan ve açıklamalar, mahkemece görevlendirilecek tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilir ve tutanağa geçirilir. Tercümanın yeterliliğine veya tercümanın doğruluğuna ilişkin itirazlar derhâl tutanağa yazılır ve mahkemece karara bağlanır.

(4) Dilekçe, karar ve tutanakların Türkçe düzenlenmesi esastır. Bu esas, bu maddede güvence altına alınan anadilinde sözlü beyanda bulunma ve vekilin sözlü açıklama hakkını sınırlandıracak biçimde yorumlanamaz.

(5) Bu madde kapsamında yapılan tercüme giderleri Hazinece karşılanır. Bu giderler yargılama gideri olarak taraflara, fer'î müdahillere, yargılamanın diğer ilgililerine veya vekillere yükletilemez.”

MADDE 4- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 147 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“j) Anadilinde veya kendisini daha iyi ifade edebileceği başka bir dilde beyanda bulunma ve savunma yapma hakkı bulunduğu, bu kapsamda tercüman yardımından yararlanabileceği ve tercüme giderlerinin Hazinece karşılanacağı bildirilir.”

MADDE 5- 5271 sayılı Kanunun 169 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(8) Anadilinde veya başka bir dilde yapılan beyan, savunma, açıklama, talep ve itirazlarda: beyanın yapıldığı dil, tercümanın kimliği, tercüman görevlendirme usulü, tercümanın doğruluğuna ilişkin itiraz bulunup bulunmadığı ve varsa bu itirazın içeriği tutanağa açıkça yazılır. Beyanın teknik araçlarla kayda alındığı hâllerde kayıt dosyada muhafaza edilir.”

MADDE 6- 5271 sayılı Kanunun 202 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Tercüman bulundurulacak hâller ile anadilinde savunma ve beyanda bulunma hakkı

MADDE 202- (1) Şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören, katılan ve tanık: soruşturma ve kovuşturma evrelerinde, Türkçe bilip bilmediğine bakılmaksızın, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği anadilinde veya başka bir dilde sözlü beyanda bulunabilir. Bu beyanlar, hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından görevlendirilecek tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilir ve tutanağa geçirilir.

(2) Şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören ve katılan: kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği anadilinde veya başka bir dilde savunma yapabilir, soruları cevaplayabilir, kanunda öngörülen usule göre soru yöneltebilir, talepte bulunabilir, itirazlarını ve açıklamalarını ileri sürebilir. Bu hak, muhakemenin belirli aşamalarıyla sınırlandırılmaz.

(3) Müdafî veya vekil; kendi anadilinde, temsil ettiği kişinin anadilinde veya temsil ilişkisinin ve savunmanın gerektirdiği başka bir dilde sözlü savunma yapabilir, beyanda bulunabilir, kanunda öngörülen usule göre soru yöneltebilir, itiraz ve taleplerini açıklayabilir. Bu beyanlar, hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından görevlendirilecek tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilir ve tutanağa geçirilir.

(4) Engelli olan şüpheli, sanık, mağdur, suçtan zarar gören, katılan veya tanığa, iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar ile yargılama işlemleri, anlayabilecekleri biçimde anlatılır. Bu kişiler bakımından gerekli erişilebilirlik tedbirleri alınır.

(5) Bu madde kapsamında Türkçeye çevrilerek tutanağa geçirilen beyan, savunma, açıklama, itiraz ve taleplerin tercüme biçimine ilişkin itirazlar derhâl tutanağa yazılır. Beyanın teknik araçlarla kayda alındığı hâllerde kayıt dosyada muhafaza edilir.

(6) Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarınca her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilir. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilir. Listelerde ilgili dil bakımından yeterli tercüman bulunmaması hâlinde, baroların, üniversitelerin, meslek kuruluşlarının veya ilgili kamu kurumlarının görüşü alınarak yeterliliği saptanan kişiler tercüman olarak görevlendirilebilir. Bu listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(7) Bu madde kapsamında yapılan tercüme giderleri Hazinece karşılanır. Bu giderler yargılama gideri olarak ilgili kişilere yükletilemez.

(8) Anadilinde veya başka bir dilde beyanda bulunma ve savunma yapma talebinin reddi ya da sınırlandırılması, ancak yargılamanın düzeninin sağlanması veya hakkın kötüye kullanımının önlenmesi bakımından zorunlu olan hâllerde ve somut olgulara dayanan gerekçeli kararlar mümkündür. Ret veya sınırlandırma kararı derhâl tutanağa geçirilir. Bu karara karşı itiraz yoluna başvurulabilir. Alınacak tedbirler, savunma hakkının özünü zedeleyecek biçimde uygulanamaz.”

Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, bu Kanunla getirilen hukuksal savunma ve beyanlarda dil seçme serbestliğinden kaynaklanan hakların etkili biçimde kullanılabilmesi amacıyla tercüman listeleri baroların, üniversitelerin, meslek kuruluşlarının ve ilgili kamu kurumlarının görüşü alınarak güncellenir. Adalet Bakanlığı, bu kapsamda gerekli idari tedbirleri almakla yükümlüdür.

Bu Kanun hükümleri, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla derdest olan soruşturma, kovuşturma ve davalarda da uygulanır.

Yürürlük

MADDE 7- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.